

50
éves

*„A dal,
ami összeköt”*

SZOMBATHELYI

ERKEL KÓRUS

1959-2009

Mintha megállt volna az idő

„A kórus éppolyan állapotokat tükröz, mint az ország” – nyilatkozta Pál Vilmos a kórus titkára a vegyeskar 30. jubileumán. Ma sincs ez másként – fűzte hozzá Tóthné Temesi Kinga 20 év múlva, 2009. szeptember 24-én. Idén a Szombathelyi Erkel Kórus 50 éves. Az évforduló tiszteletére négy találkozóból álló, múltidéző programsorozatot szerveztek az utóbbi hónapokban. Az esteken, melyeket a Bercsényi Miklós Általános Iskola aulájában rendeztek, korszakokra bontva idézték fel az együttes életét – a régi és jelenlegi tagok – emlékkönyvekkel, albumokkal, fotókkal, zenékkal, videó felvételekkel.

A nagy presztízsű kórus a változó gazdasági körülmények között is kulturális missziót teljesített. Átélték sok válságot, „elfogyasztottak” sok karnagyot, de mindig képesek voltak

megújulni. „Örökös karnagy” címmel tisztelték meg Horváth Rezsőt. Akik ma is, máig is „erkelesek” tudnak valamit a közösségi életről, a barátságról. Azt vallják: „A dal, ami összeköt!” 2009-ben megint kérdéses a jövő. Megcsappant a létszám, kevés a fellépés, de jó szívvel várnak új tagokat, új lehetőségeket. Egy másik énekkarral való egyesülés is felmerült, mint kiút, hiszen nagy, erős kórusként volnának ütőképeseek, meghívhatók komolyabb előadásokhoz. A túléléshez, talpra álláshoz, újrakezdéshez szükséges erőt a múltból merítik, amikor visszanéznak e kalandos fél évszázadra. Működésük szolgálat, értékőrzés. Tudásuk magyar kulturális kincs, örökség. November 21-én a Bartók Teremben tartandó ünnepi koncertjük, december 22-i karácsonyi megszólalásuk talán már teret nyit a megújulás felé. A jubileum után Horváth Imre karnagy veszi át az Erkel Kórus vezetését.

Új karnagy, új irány, új tervek

A jubileumi hangverseny előtti hetekben, az Erkel Kórus vezetősége megkeresett azzal a kéréssel, hogy az elkövetkező időszakban, szívesen vállalnák, hogy a kórusommal - Zenebarátok Szent Márton Vegyeskarával – együtt szerepelve, nagyobb, oratórikus műveket tanuljunk, s adjunk elő hangversenyeken. Említésre került: Carl Orff: Carmina Burana című műve és Mozart: A varázsfuvola című opera részleteinek előadása is. Ez a megkeresés, elindított egy hosszabb távú, közös, tényleges munkakapcsolatot.

Váratlanul ért a második kérésük: elvállalnám-e az Erkel Kórusnál a karnagy feladatot, mivel a kórus karnagy nélkül marad, a novemberi jubileumi hangverseny után. Pár napos egyéb szervezési, s nem utolsó sorban gondolkodási idő után, október 26-án az egyesületi közgyűlésükön karnagyukká választott a kórus tagsága. Döntésemhez hozzájárult az, hogy Horváth Rezső tanár úr tanítványaként, pályám elején, néhány évig, ebben a kórusban voltam segédkarnagy. Azóta is, több alkalommal vezényeltem azokat a műveket, melyeket a két kórus közösen énekelt. Az is közrejátszott a karnagy feladatok elvállalásában, hogy segítséget kértek tőlem, s ilyen helyzetben, a régi kórustársak számára illik is szeretettel segítséget nyújtani.

Most, a többszöri újrakezdések után, új tervekkel, ismét új művészeti irányváltás kezdődik.

Az Erkel Kórus és Zenebarátok Szent Márton Vegyeskara – önállóságuk megtartása mellett, de közös karnaggal – olyan szereplésekre is vállalkozhat, ahol 70-75 énekesre van szükség. Ez nagyobb szabású kompozíciók, oratórikus művek, előadását is lehetővé teszi.

Mérei Tamás, a Savaria Szimfonikus Zenekar igazgatója támogatja, hogy a város legnagyobb létszámú, összevont énekaraként szereplési lehetőségeink legyenek – a két testvérkórusnak a szimfonikus zenekarral közös produkciókban. Például: a Beethoven IX. szimfónia, Örömmóda kórusában. Egy Verdi opera-esten pedig: opera-finálék előadásában lehetnénk közreműködők.

A két énekkar saját, önálló szereplései, hangversenyei, és a közösen előadható, előadandó művekből összeállított műsoraink, új fejezetet nyitnak majd Szombathely kórusos, zenei életében. Giovanni Gabrieli, Heinrich Schütz, Johann Sebastian Bach, Felix Mendelssohn Bartholdy dupla kórusos, 8 szólamú művei bizonyára sok érdeklődőt vonzanak a hangversenyeinkre. A látvány, és a sokféle hangzás, nemcsak az előadók számára lesz gyönyörűsége, hanem a kórusmuzsika kedvelőinek is igazi zenei csemegéül szolgál majd.

A csend elmélyíti, a zene kinyitja, kitárja a lelket. Szeretném, ha kórustagjaim, – a próbákon, s koncerteken – megtalálnák az önmaguk számára építő, szépítő szót, azt a hangot, s baráti közösséget, melyben az éneklés boldogságot, s örömet jelent számukra is.

Horváth Imre

Otthonuk a kórus

Első korszak: 1959-1972

A kórus születése összekapcsolódott a szombathelyi Bartók Béla Zeneiskola ötven éves évfordulójával. 1959-et írtak akkor. Hangversenyt rendeztek a jubileum tiszteletére: Schmidt Mihály szolfézstanár kórust szervezett a tanítványaiból. Pergolesi Stabat Mater című művét mutatták be. Horváth Rezső, aki immár az Erkel Kórus „örökös karnagya” (e megtisztelő címet 70. születésnapján 2007-ben kapta több mint két évtizedes „erkeles” munkásságáért) már ekkor, a kórus születésénél is jelen volt az együttes életében. A Stabat Mater volt az első darab, amit a főiskola női karának betanított, de a koncerten nem ő vezényelt. Hegedűsként működött közre a Pergolesi-mű előadásában.

A vegyeskar 1959 nyarán már Zenebarátok Kórusa néven mutatkozott be egy Haydn emlékhangversenyen amit a Vas Népe hírlapírója is nagyon dicsért; örömmel szólva arról, hogy van a városunkban olyan kórus, amely képes az Évszakok kartételeinek zeneileg igényes megszólaltatására. Pár nap múlva

Mozart: A varázsfuvola előadása az Iseumban, 1963.

a zenebarátok közgyűlést tartottak, és a kórus hivatalosan is létrejött. Fenntartója a zeneiskola volt, karnagya: Schmidt Mihály. A vegyeskart 1960. szeptember 1-én Vas Megye Tanácsa a saját kórusává nyilvánította, és a nevét Erkel Kórusra változtatta a zeneszerző születésének 150. évfordulója tiszteletére.

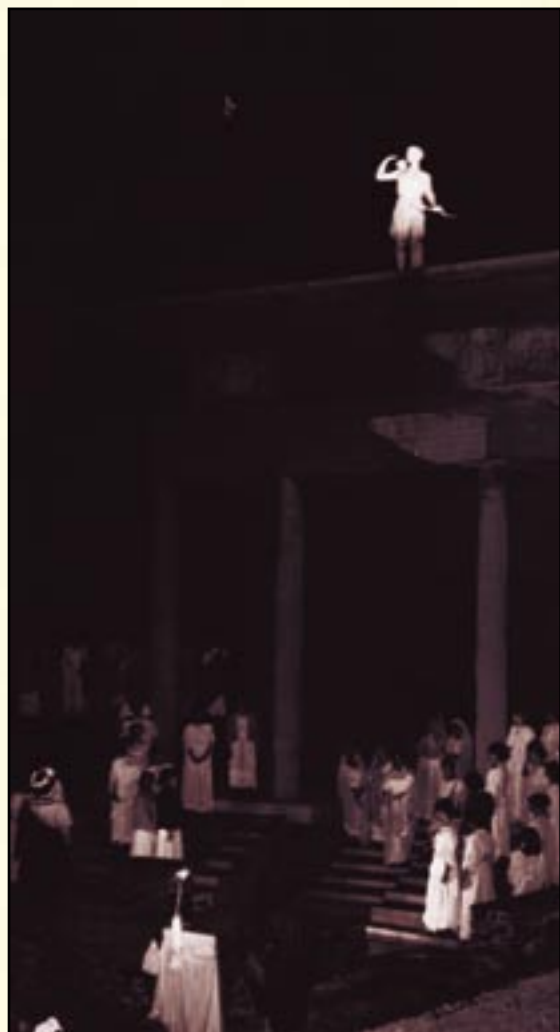
Az Erkel Kórus lassan-lassan beszivárgott a város kulturális közéletébe, a rendezvények állandó szereplője lett. Az 1963-as esztendő rendkívüli

feladatokat hozott. Ekkor volt az első rádiószereplés, és az Isis-szentély átadásakor közreműködhetek Mozart: A varázsfuvola című operájának előadásában. Ennek a produkciónak a következő években rendszeres szereplője volt a kórus. 1964-ben az akkor egyéves Művelődési és Sportház vette át a fenntartó szerepét. A kórus vállalta, hogy részt vesz az országos kórusmozgalom keretei között zajló minősítő versenyeken, opera- és oratórium előadásokon, a város ünnepségein. Az együttes 1966-ban nyert országos „Aranykoszorús Kórus” minősítést – elsősorban Kodály – Weöres „Öreges” című művének előadásáért, majd újabb rádiófelvétel következett. Közben kinevelte a kórus tehetséges, fiatal karnagyát, Goda Imrét, aki 1967-ben átvette a kórus vezetését. – Nem voltam karnagy, csak Miska bácsi másodkarmestere voltam – emlékezik vissza Goda Imre. –Magánéleti nehézségeim közepette menedékiem volt a zene, otthonom lett a kórus. Miska bácsi azt gondolta, hogy fesztiválkórust alakít, és a fiatal lányokkal való próbákat rám bízta. És volt még egy feladatom: Miska bácsi nem vezényelt mozgalmi dalokat, azokat nekem kellett dirigálni.

A Goda Imrével való együttműködés időszakából való az az emlékezetes fellépés, amely szintén az Iseumban volt: Gluck: Iphigenia Taurisban című operájának magyarországi bemutatóján a szombathelyi „erkelesek” a papnők 24 fős kórusát alkották.

A Bercsényi iskolában rendezett első klubdélutánon régi kórustagok is megjelentek – köztük Boros Miklósné, Kiss Lászlóné, Kiss László, Kiss Miklós, Dankovics Sándorné, akik régi klassz élményeikről meséltek, az éneklés öröme mellett mindig kiemelve a társas együttlét lehetőségét is. Nem véletlen, hogy sok barátság és több házasság is született kóruson belül. „A társ, a barát, a család közti átmenet a kórus” – fogalmazták meg.

*Iphigenia Taurisban
- Iseum, 1967.*

*Alsó kép: Országos
Dalostalálkozó, 1963.*

*Vezényel: Schmidt
Mihály*

Schmidt Mihályt mindenki nagyon kedvelte, és tisztelte rendkívüli munkabírásaért. Mikor 1966-ban nyugdíjba ment, hat ember vette át azt a munkát, amit ő egyedül végzett. Legendássá lettek a

késő estébe nyúló diskurzusok Miska bácsi lakásán: „Megesett, hogy úgy elbeszélgettünk, hogy leégett a csülök, jöttek a tűzoltók...”

1967-ben válságos időszak kezdődött: a nyári rendezvények után Schmidt Mihály a nyugdíjazását kérte, s év végén lemondott a kórus vezetéséről. Működése alatt az Erkel Kórusnak és elődjének, a Zenebarátok Kórusának 76 művet tanított be, 63 előadást vezényelt. Összesen körülbelül 340 kórustag énekelt a keze alatt kilenc év alatt.

Érkezés Kőszegre a Várünnepségre kóruszászlóval. Ballonban Schmidt Mihály, 1963.

*„A vegyeskar... gondoskodik tagjai és közössége zenei igényeinek kielégítéséről, érzelmi világuk gazdagításáról, a haza és más népek iránti szeretetük elmélyítéséről. Feladata: olyan művészi munka, amely például szolgálhat a megye többi énekkara számára...”
(Részlet az Alapszabályból, 1960.)*

mokat, koncertfelvételeket. Goda Imre 1979-es Vasi Szemlében publikált cikke is előkerült: az Erkel Kórus 20 éves fennállása alkalmából írt köszöntő és visszatekintő sorokat. Ebből kiderül: „A kórusnak a megújulás törvénye szabott új utat... Tibold Iván karnagy méltó, szép otthont adott a kórusnak az új zeneiskolában. Őt követte Deáky István..., igaz, tisztogató munkája nyomán a kórus létezése is kérdésessé vált... Végül a kórus 1971-ben beolvadt az ugyancsak megcsappant megyei KISZ Központi Vegyeskarba.”

Ám mielőtt azt gondolnánk, hogy a kórus ezen a ponton megszűnt létezni, a krónikáíró így folytatja: (A kórus) továbbélése mégis ott nyer jogfolytonosságot, hogy a megszűnt kar helyébe lépett az új együttes, nem csupán nevének továbbvitelével, de a város zeneéletében betöltött funkcióinak átvállalásával is.”

Az öröm zengő aranyzápora permetez

Második korszak: 1972-1989

Az Erkel Kórus következő sorsfordulóját adó, a második nagy korszakot meghatározó, indító évszám: 1972, akkor egyesült a KISZ és az Erkel Kórus, ekkor lett karnagy Horváth Rezső. A 2009. évi második találkozón (2009. június 11.) ezért ő forgatta vissza az idő kerekét, és zenei valamint képi gyűjteményéből állított össze egy egész estét betöltő műsort a régi és jelenlegi kórustagok számára. Idézte az 1973-74-es bulgáriai vendégszerepléseket, a 15 éves jubileumi hangversenyt (1974), ahol Antal Imre volt a konferanszié, a rádiófelvételeket (1974, 1976), – hozzátéve, hogy

ezeket hallgatva ma sem kell szégyenkezniük, csak valamilyen sokkal fiatalabbak voltak.

A kórus 1974-ben „Hangversenykórus” kategóriában

Zakopane, Lengyelország, 1977.

Alsó kép: Lengyelország lublini kórustagokkal, 1977.

„Aranykoszorú diplomával” fokozatot kapott. Naplójukból kiderül, hogy erre Schmidt Mihály Grazból írt nekik levelet: „Legyen a kórus aranykoszorúival a tagság, karnagya büszkesége, városunk kimagasló kulturális ékessége, és a zenét, éneket kedvelők gyönyörűsége még sok-sok évig.”

A kórus a Savaria Ünnepi Játékokon is fellépett, itt elhangzott Szőnyi Erzsébet Dalolj Savaria! című műve.

Horváth Rezső gyűjteményéből előkerültek a minősítő hangverseny (1976), a lengyelországi vendégszereplés (1977) képei és zenéi, videóról

ment a pozsonyi koncert idézete: Bartók: Négy szlovák népdal – szlovákul! A munkás-dalos találkozók emlékei közül a karnagy Lendvai: Ragtime-ját hozta, azzal a kommentárral, hogy Szombathelyen csak a MÁV-Haladás kórus volt igazi munkás-kórus, mégis ide sorolták a Madrigál kórust is, ami szakszervezeti énekkar volt, és egy munkás sem volt benne, de ide számították az Erkel

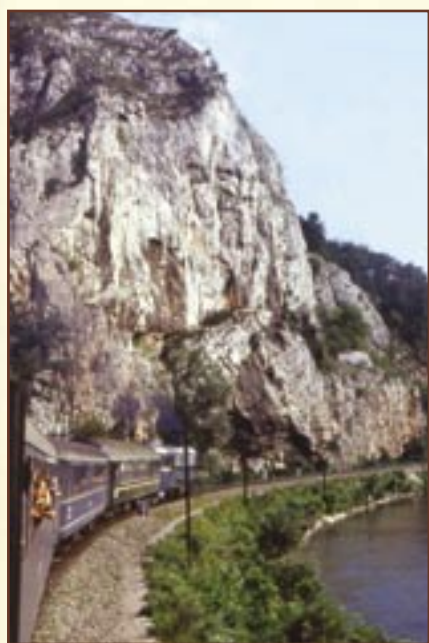

Kórust is. A helyi lapok krónikásai és fotósai is megörökítették ezeket az eseményeket. Az egyik fénykép kiemeli az Országos Munkás-Dalos Találkozó és Vándor Sándor Fesztivál jelszavát: „Daloljatok... Hadd permetezzen hétköznapijainkra az öröm zengő aranyzápóra...”

„A találkozók egyre inkább szakmai jellegűvé váltak, igyekeztünk élménydússá és élvezetessé tenni ezeket a rendezvényeket – mesélte Horváth Rezső. – Akkoriban megbíztak zenészerzőket, hogy írjanak zeneműveket kórusoknak. Így született Lendvai Kamillónak a Robert Burns versére írott Ragtime című kompozíciója – a jó sörről. Ezt a dalt különösen május elsejei ünnepeken szerettük énekelni.”

1978-ban az Erkel Kórus magyarországi bemutatóként adta elő Brecht-Eisler: Az anya című kantátáját. Az elismerő fogadtatás nyomán az énekkart a Kulturális Minisztérium és Népmű-

Bulgária, 1973.

velési Intézet „Kiváló Együttes” címmel tüntette ki. 1979-ben Grazban vendégszerepeltek, majd a 20 éves fennállásukat ünnepelték. 1980-ban egy sikeres rádiófelvételért megint „Kiváló teljesítmény” plakettel jutalmazták a kórust. Ez 1981-ben megismétlődött, közben mégis beköszöntött az újabb válság: csökkenni kezdett az együttes létszáma. 1982 a túlélés éve volt: a türelmes és lelkes kórustagok Horváth Rezső karnagy vezetésével „újrakezdtek”: együtt énekeltek az ELTE Bartók Kórusával a két év után újra színpadra álló Varázsfuvola előadásában.

A kórus életében sorsforduló volt 1983 is: Horváth Imre lett a másodkarnagy, és abban az évben találták meg későbbi állandó szponzorukat a szombathelyi 17. számú Volán Vállalatot. A Volán hosszú időn át évi százezer forinttal támogatta a kórust, klubjában az énekesek otthonra leltek, kedvezményesen utazhattak, és megnőtt a szereplési lehetőségeik száma.

1984-ben vendégül látták a Solingen-Ohligs kórust, majd meghívásukat elfogadva az NSZK-ba utaztak. Ez év jelentős eseménye volt, hogy a Capella Savaria kíséretével előadták Pierre de la Rue: Magnificat című művét.

Az 1985-ös németországi (Kassel) vendégszerepléshez kapcsolódóan Foki Gábor elmesélte, abban az évben volt az esküvője a szintén kórustag Rácz Ilonával, és számukra ez az utazás volt a nászút. A sok szép emlék mellett azzal a kis kellemetlenséggel, hogy a

A kórustagok ezt a múltidéző estét Horváth Rezső köszöntésével zárták, aki 1972-től 1989-ig vezette a kórust (majd tíz év után, 1999-ben újra visszatért), és aki aznap a 72. születésnapját ünnepelte, ezért egy koccintással kísérve az „Ergo bibamus”-t énekeltek a tiszteletére.

szálláshelyen a férfiakat a folyosón balra, a nőket a folyosón jobbra lévő szobákban helyezték el. Nagy szó volt, hogy Kovács Norbertné Lajosfalvi Mariannt pedig ifjú asszonyként, az esküvő után szülőbarnában engedte el ide a férje.

Bercsényi iskola aulájában tartott jubileumi esten felidéztek több művet az 1986-os spanyolországi (Cantonigros) szereplésről, ahol nem csak a fellépések jelentettek nagy élményt, hanem az a tény is, hogy a magyar kórusmozgalom egyetlen követeként jártak ott, ráadásul a második legjobb vegyes kórusnak járó díjat is megkapták. Az eseménynek nagy sajtóvisszhangja volt.

Az újságcikkeket képes albumokba gyűjtötték a kórustagok, melyeket lapozgatva találhatjuk meg Karai József, a neves zeneszerző bejegyzését, aki biztatásul azt írta nekik: „Daloljanak rendületlenül, sok sikerrel tovább, újabb évtizedekig!”

Varázsfuvola előadása az Iseumban, 1974. Jobbra: az Erkel kórus bulgáriai turnéján, 1973.

évben viszonyozhatták. Mozgalmasan telt 1988-89: rádiófelvétel, Országos Munkás-Dalos Találkozó, a Szent Jobb tiszteletére rendezett ünnepségek, a Közlekedési és Szállítási Dolgozók Szakszervezete IX. Országos Kórustalálkozója, karácsonyi hangverseny a ferences templomban, vendégszereplés Sopronban. 1989-ben ünnepelték a kórus fennállásának 30. évfordulóját. De a jubileum egyben a bomlás kezdetét is jelentette.

Karnagyok jönnek–mennek

A harmadik korszak: 1989-1999

1989-ben sok vesztesége volt a kórusnak. Megalakult a vetélytárs, a Szombathelyi Szimfonikus Zenekar felhívatós énekkara. Az együttes életében addig komoly szponzorként szereplő Volán megvonta a támogatását. A II. Budapesti Nemzetközi Kórusversenyre ugyan benevezett a kórus, de megfelelően felkészülni már nem tudott. Ősszel Bad Gleichenbergbe utaztak. Abban a

korszakban ez a szereplés volt az utolsó Horváth Rezső karnaggal, aki aztán posztjáról lemondott. Hamarosan a tagság egy része elhagyta az együttest, és csatlakozott Horváth Imre kórusához. A megcsappant kórus

Az Erkel kórus 35. jubileuma a Bartók Teremben. Alsó kép: Horváth Rezső a Szent Márton napi gálán a Szombathely Kultúrájáért díj I. fokozatát kapta, 1997.

létszáma 35-37 fő volt. A Sportház vezetése pályázatot írt ki a karnagyi posztra.

– Babos Sándor, a sportház igazgatója kiállt mellettünk, de leszögezte, hogy mindez az amatőr mozgalom hanyatlását tükrözi – meséli Pál Vilmos. – A sportház pályázata nyomán Pajor Éva lett a karnagy. 1990-95 között dolgoztunk vele. Az amatőr kórusból profi kórust akart csinálni. – Meg akarta mutatni az ének-zene tanszéknek, hogy mit tud – fűzi hozzá Foki Gábor. – De azt nem mérte fel, a 90-es évek elején, hogy ez a kórus olyan teljesítményre nem képes. Amikor még 80 fős volt a kórus, eltűnt benne a 15-20 ember hangja, akik hallás után tanultak, és nem voltak kottaolvasók. Egy 30 fős kórus ugyanezt nem bírta el.

A kérdéses időszak legemlékezetesebb fellépése a Spanyolországi Cantonigrosban volt 1991-ben. Az együttes női kar kategóriában második helyezést ért el. Arra a zenei fesztiválra altban és szopránban éneklő fiúkat (bercsényis diákokat) is vittek, de a női kategóriában a zsűri nem engedte őket fellépni, csak a vegyeskar kategóriában.

– Fárasztó volt az út, mert egy monostorban volt a szállás, tízkor el kellett hagyni, este tízkor lehetett csak visszamenni. Vic, Barcelona mellett, egy hegyi falu. Nagy nyári meleg volt, örültünk,

ha találtunk egy kis árnyéket. Közös fürdő volt, s a víz – inni meleg, fürödni hideg. Ráadásul rövid idő alatt el is zárták a csapot, aztán meg csöndben kellett lenni – meséli Pál Vilmos. – Kétszer három méteres cellákban laktunk, teljesen egyformák voltak, nehéz volt „hazatalálni”. Imafülke vagy „gardrób” tartozott hozzá. A vaságyakon hihetetlenül puha matracok, alig tudtunk aludni. Akkor már három hete nem esett az eső, vastag por borított mindent. A celláinkban volt csap, de inni nem lehetett belőlük.

Reggelire tej, kávé, kakaó volt, és briós – teszi hozzá Foki Gábor. – Így hát visszamentem a szobába egy kis házikolbászért. A többiek megérezték az illatát, tíz percen belül a fél kórus ott állt mellettem sorban egy katonáért...

Hangverseny a táplánszentkereszti templomban, Pajor Éva karnaggal, 1990.

Az 1991-es cantonigros-i fesztiválról még megjegyzik: már akkor egyre több kórus jött populáris repertoárral, és az ilyen jellegű műsorokat imádta a spanyol közönség.

1993-ban az amatőr vegyeskarok között ezüst diplomát kapott az együttes, a Nemzetközi Minősítő Hangversenyen pedig a legmagasabb fokozatot, a Nemzetközi Fesztiválkórus minősítést. 1994-ben rádiófelvételt készítettek, és fennállásuk 35. évfordulóját ünnepelték. A jövőt illetően nem értettek egyet Pajor Évával, ezért ő lemondott. 1995-ben Paukovics László vette át a kórus irányítását a tagság egyetértésével. Állandósult a 35 fős létszám.

1996-97-ben rengeteg fellépésük volt. Kiemelkedett közülük a „Nagypénteki Áhitat”, ahol Hajdók Judit orgonakíséretével Liszt Ferenc: Via Crucis-át mutatták be a kámoni templomban, a háttérbe kivetítve Tiepolo: Via Crucis című festménysorozatának képeit. E vizuális kincset Retegi Csabáné Katóka kórustag szerezte meg könyv formájában egy olaszországi utazás során.

Ekkoriban jött volna vissza a kórusba Kovács Norbertné Lajosfalvi Mariann, aki ezekben az években három gyermek édesanyja lett.

– Mikor készültem gyesről visszamenni, épp nem volt kórus. Gondoltam, nekem valahol énekelni kell. A férjem azt mondta: menj a Madrigálba, ott csak heti egy próba van. De nem mentem oda. Összefutottam Horváth Imrével, aki hívott, gyere hozzánk. Őket ismertem, így náluk énekeltem egy darabig. Rossz volt, hogy Horváth Rezső elhagyta a kórust. Nekem ő volt „a karnagy”. 17 éves koromtól énekeltem az Erkelben. A férjemmel is úgy ismerkedtem meg, miután egyszer láttuk egymást egy társaságban, kinyomozta, hogy hol énekel az Erkel Kórus, és megvárta engem

egy próba végén. Én mindig „erkeles” voltam – mondja Mariann. – Nekem ezzel a kórossal nyílt ki a világ. Mikor külföldre utaztunk minden osztálytársam irigyelt. 1996-97 táján visszajöttem, de Horváth Rezső nagyon hiányzott.

1998-ban megint megrendült a kapcsolat a karnagy Paukovits László és a kórus között. Egyrészt a Cantonigrosi Zenei Fesztiválra, másrészt Paukovicsné Hegyi Gabriella vizsgahangversenyére készültek. A spanyol utazástól várt szakmai siker elmaradt, s ez megviselte a közösséget. Az 1999-es év tervszerűtlensége, az eseti szereplések, a Varázsfuvola előtti szervezetlenségek megbontották a kórus egységét. A többség kinyilvánította, vezetőváltást óhajtott. Ebben az időszak-

Varázsfuvola az Iseumban, 1999. Alsó kép: A kórus részt vett Spanyolországban, a cantonigrosi fesztiválon Pajor Évával (női kar), 1991.

„Műsorválasztásuk igen igényes, felölelt a kórustudalmat a reneszánsz kortól napjainkig (...) bátrn vállalkoznak új problémákat jelentő művek előadására...” – írta az Erkel Kórusról Károlyi Pál zeneszerző 1993-ban.

ban vált szállóigévé: „Karnagyok jönnek-mennek, de a kórus marad.” A sportház egy eredménytelen pályázat után Horváth Rezsőt bízta meg a feladattal, aki korábban már 18 évig volt az Erkel Kórus élén.

Elérhetővé tenni a szépet, a lélekemelőt

Negyedik korszak: 1999-2009

Az év végén az Erkel Kórus véglegesen kettészakadt, néhányan elmentek az MMIK-ba Paukovits Lászlóval, a többség maradt a sportházban – átmenetileg Horváth Rezsővel, végleges karnagyra várva. 1999 decemberében a kórus még Horváth Rezsővel készült a hagyományos karácsonyi koncertre. A 2000. év a 40 éves jubileumi hangversenyre való felkészülés jegyében indult. 2000. februárjától Héra Andrea, Horváth Rezső tanítványa vette át a kórust 2002-ig.

2000 körül megismerték Budai Lászlót, aki évekre a kórus utazásainak szervezője lett, sőt szellemi vezetőjük erdélyi és felvidéki énekes missziós túráikon. 2000-ben és 2001-ben Erdélyben jártak, 2002-ben bejárták egész Felvidéket, 2003-ban a Csallóközben, Vásárúton és Mátyusföldön, Udvardon jártak. Budai László így emlékszik: „A kórustagok gyorsan megértették, hogy maga az út több, mint egy kirándulás. Egy koncert a

Héra Andrea 2000-2002-ben volt a kórus karnagya. Balra a 45 éves jubileumon már Palotai Ajnácska vezényel.

határon túl több egy fellépésnél. Magyar szerzők műveit énekelni idehaza nem olyan nagy hatású, mint a környező országok magyarlakta részein, ahol a

közönséget mélyen megszólította egy-egy hangversenyük. Az erdélyi és felvidéki utak a kórus számára azt is jelentették, hogy még inkább összekovácsolódott a közösség.”

2002. áprilisában szombathelyi kórusok adtak hangversenyt Karai József 75. születésnapja tiszteletére, ahol a zeneszerzőt az Erkel Kórus és Horváth Rezső is köszöntötte. A kórus büszke és hálás volt azért, mert Karai József nekik ajánlva írta az „I want to go to heaven” című spirituálé feldolgozását. Ebben az évben lett karnagy Winklerné Palotai Ajna, aki Horváth Rezső tanítványa volt a Berzsényi Dániel Főiskolán, az Erkel Kóruskal adta a diplomahangversenyét korábban, 1996-ban, így tulajdonképpen visszahívták magukhoz. Ajna kihívásnak, élete egy nagy lehetőségnek tekintette a kórust, amelyet aztán négy évig vezetett. „Feltöltődöm a barátságukkal – fogalmazta meg akkoriban –, abból a jó légkörből, hangulatból, ami a próbákban van. Ők nem azért járnak énekelni, hogy profitáljanak, hanem mert ez a szabadidejük. Ebben élnek ki a hét felgyűlt feszültségeit. Én pedig rajtuk keresztül megvalósíthatom magamat.”

Ajna vezényelt már a Kodály Zoltán 120. születésnapja alkalmából rendezett emlékkoncerten és I. Nemzetközi Kórusfesztiválon a Bartók Teremben 2002. novemberében, amelynek vezérgondolatát Kodálytól kölcsönözték: „...nem sokat ér, ha magunknak dalolunk, szebb, ha ketten összedalolnak. Aztán mind többen, százan, ezren, míg megszólal a nagy harmónia, amiben mind egyek lehetünk.”

2002-ben decemberében felléptek a kámoni plébánia-templomban, ahol azóta is rendszeresen adnak adventi koncertet.

2003 tavaszán Bor-túra-Tortúra címmel szerveztek kirándulást a Somló-hegyre: gyalog követték végig a Bálint-pince – Kinizsi-szikla, vár-Szent István-kilátó (és vissza útvonalat). A lélekemelő somlói nedű által megerősödve hamarosan Nagyatádra utaztak, ahol egy Dalostalálkozón vettek részt az osztrák

Karácsonyi koncert a kámoni templomban Palotai Ajnácskával, 2002.

mödlingi és a helyi vegyeskar közreműködésével. Áprilisban megérkeztek Szombathelyre vendégeik az erdélyi Tibódból, akiknél az elmúlt két évben jártak. Május végén, június elején sor került a II. Nemzetközi Kórusfesztiválra, melyet a Művelődési és Sportház valamint az Erkel Kórus közösen szervezett. A németországi Grossenhainből és a horvátországi Sisakból érkeztek vendégek a Don Bosco Művelődési Házban rendezett hangversenyre. Dalaik a Savariába hozott, és itt elítélt sisaki püspök, Szent Quirinus halálának 1700. évfordulója tiszteletére is szóltak. Június 1-én a kórusok részt vettek a Vasi Múzeumfalú „Sok tál dödölle” című népi ételfőző versenyén, ahol az Erkel Kórus kínálta a külföldi énekeseket.

2003-as utazásaik közé tartozik még az ausztriai Mödlingben való vendégszereplés, és a bécsi városháza karácsonyváro hangversenysorozatában való fellépés.

2004-ben a Művelődési és Sportház megrendezte az Amatőr Művészeti Együttesek Fesztiválját, ahová az Erkel Kórus is nevezett. Szerepeltek a Haladás Művelődési Ház által szervezett Dunántúli Kórustalálkozón is, amely a Rákóczi szabadságharc 300. évfordulójára emlékezett. A Sportházzal együtt rendezte az Erkel kórus a III. Nemzetközi Kórusfesztivált, ahol rajtuk kívül fellépett az osztrák Mödling, az olasz Soave város kórusa, valamint Lettország kórusa Rigából, és a Nagyatádi Vegyeskar. Októberben közel száz régi tag jelentkezett a kórus 45 éves jubileumi koncertjére. Az ünnep után a közösség az „Erkel kórusért” házi kitüntetést adományozta dr. Czirfusz Szilvia kórustagnak. Novemberben közreműködői voltak a Bartók Teremben rendezett Szent Márton napi gálaműsornak. Rövidesen fogadták udvardi barátait Noszlopon.

2005-ben Grossenhainben vendégszerepeltek, ahol a koncerten dr. Bariska István köszöntő szavai közé beépítette: „A 2000 éves Savaria köszönti a 800 éves Grossenhaint!” Nyáron Olaszországba utaztak, Soavéba (Verona és Vicenza között) a Korál Énekek I. Európai Fesztiváljára. A nagyszabású rendezvényt – amely az énekesek találkozója mellett első osztályú turisztikai prog-

ram is volt – a helyi férfikar rendezte, amely akkor ünnepelte fennállásának 35. évfordulóját. 2005 karácsonyán megint kiutaztak Bécsbe, hogy énekeljenek a városháza adventi hangversenysorozatában. Itthoni karácsonyváró koncertjük szokásosan a kámoni templomban volt. „Fantasztikus érzés és élmény, hogy évről évre nagyobb tömeget mozgat meg a koncertünk. Igen, ez valahol érthető, mert Jézus születésére – a szeretet ünnepére – nemcsak fizikálisan, testileg kell készülni, hanem lelkileg is. És ez nagyon fontos. Ehhez a felkészüléshez nyújt minden évben hatalmas feltöltődést az Erkel Kórus koncertje” – írták képes naplójukba. Ezen év decemberében a Szentháromság Vegyeskarral közösen és a Szombathelyi Szimfonikus Zenekar kíséretével közreműködtek azon a Bartók Teremben rendezett rangos ünnepségen, ahol dr. Prugberger József posztumusz kitüntetést kapott (a felesége vette át) az Izrael Állam által alapított „Világ igazainak” szóló elismerését.

2006-ban az újonnan épült szőlősi templomban, majd a nárai templomban adtak koncertet húsvét előtt. Májusban a Savaria Múzeum előtt felújított Horváth Boldizsár szobor avató ünnepségén énekeltek. Júniusban Budakeszire látogattak az Erkel Ferenc Társaság meghívására. A Himnusz-szobornál közösen énekeltek a nemzeti imádságot és a Szózatot a budapesti és a gyulai Erkel Kórusral. Júliusban a zánati templomban adtak koncertet, majd Budai László vezetésével a kórus tagjaiból összeállt kamarakórus ismét elindult Erdélybe a Szentháromság Vegyeskar tagjaival kiegészülve. Amint a naplójukban írták: „visszahúzott már a szívünk Székelyföldre”, ahol régóta nem jártak. Nagyvárád, Kőrösfő, Györgyfalva, Kolzsvár, Torda, Marosvásárhely, Székelykeresztúr, Sepsiszentgyörgy, Kézdivásárhely, Gyergyószentmiklós, Madéfalva, Csíksomlyó, Székelyudvarhely, Farkaslaka, Korond,

Az 50 éves évforduló tiszteletére Múltidéző délutánokat, estéket rendeztek a Bercsényi iskolában, ahol a kórus-tagok mesélték emlékeiket, 2009.

Oroszhegy szerepeltek az útjukon. Jártak a Szent Anna tónál, a Gyilkos tónál, megmászták a Hargitát, Györgyfalvi koncertjüket a Duna Televízió közvetítette. Tibódban, mint mindig pálinkával és kaláccsal várták őket a falu határában a népviseletbe öltözött vendéglátók. Az „utolsó vacsora után” következett a fájó búcsúzás. Naplójukban leírják: „felejthetetlen egy hetet töltöttünk együtt.

Sokunk szívét megérintette az erdélyi magyarok ragaszkodása, szeretete. Megígérjük, hogy még visszatérünk!”

2006. szeptemberében Möd-lingben szerepeltek, majd hazafelé Oberpullendorfban adtak koncertet az 1956-ban kivándorolt magyarok világtalálkozójának ünnepségsorozatában. Ezen

az ünnepségen részt vett Szili Katalin a Magyar Országgyűlés házelnöke is. Itthon a Haladás Férfikar 110. jubileuma alkalmából rendezett műsor szereplői voltak. A jelenlévő hat kórus közös számként Verdi: Nabucco című operájából a Rabszolgák kórusa című darabot énekelte. Novemberben rendezték meg a IV. Nemzetközi Kórustalálkozót. Az Erkel Kórust régi-új karnagyuk Horváth Rezső készítette fel és vezényelte. Decemberben a szombathelyi Fő téren léptek fel az adventi műsorban, majd a kámoni templomban adták szokásos karácsonyváró koncertjüket.

A 2007-es esztendőt egy saját szervezésű kórusbál nyitotta februárban. Áprilisban Lengyelországba utaztak. Beckó és Trencsény vára, a wieliczкаи sóbánya, Zakopáné voltak a látnivalók. Krakkóban templomi koncertet adtak és szerepeltek egy olyan fesztiválon, ahol összesen 21 kórus énekel. Júniusban Horváth Rezső az „Örökös Karnagy” címet kapta a kórustól, és születésnapja tiszteletére hangversenyt szerveztek a Don Bosco Művelődési Házban. Közreműködött az Erkel Kóruson kívül: a Bolyai János Gyakorló Általános Iskola és Gimnázium Leánykara, a Zenebarátok Szent Márton Kórusa és a Bozsodi Quartett.

Dr. Bariska István Kőszegről a következőket írta e jeles alkalomra, mélységesen egyetértve a személyi kultusz ilyen építésével:

„Horváth Rezső 70 éves. Ki gondolta volna? Látszólag törekeny, de rendkívül szívós, hallatlanul tudatos egyéniség. Ott áll ma is kedvenc énekkara, az Erkel Kórus élén. Maga is megilletődött, amikor a kezdetekről és tanáraitól kérdeztem. De még inkább, amikor a tanítványaira tereltem a szót. Most itt vagyunk, az őt köszöntő ünnepi hangversenyen, ahol hangszeres együttes és szólista, keze alól kinőtt karnagyok énekkarai, egyesített karok köszöntik többnyire a magyar zeneirodalom legszebb dalaival. Nincs mit ezen csodálkozni. Nekem 1984, majd 2005 tavaszán volt szerencsém elkísérni az Erkel Kórust külföldi vendégszereplésre. A legszebb emberi tulajdonságra találtam mind a két esetben: az emberi nyitottságra, a befogadásra, az összekovácsoló közösségre. Ez Horváth Rezső érdeme is, akinek sikerült így sok ezer ember számára elérhetővé tenni a szépet, a lélekemelőt. Azt hiszem, boldog embert ünneplünk ma, aki másokat is képesé tett, hogy azok legyenek. Boldog születésnapot Tanár Úr!”

2007 szeptemberében Fertődön lépetek fel a Haydn Kórus 50. születésnapja alkalmából. Októberben a vasvári zeneiskola meghívására léptek fel a zene világnapi rendezvényen a templomban, aztán Zalaegerszegen szerepeltek az I. Nyugat-Dunántúli Kórusfesztiválon a Kodály emlékév alkalmából. Még ebben a hónapban fogadták tibódi vendégeiket, akiknél két évvel korábban, 2005 októberében jártak. Novemberben a Szent Márton Kórus kórustalálkozóra hívta az Erkel a Szent Márton templomba. Decemberben más kórusokkal közös műsorként a Premontrei Gimnázium dísztermében adtak ünnepi hangversenyt Kodály Zoltán születésének 125., halálának 40. évfordulója tiszteletére. Ezeket a koncerteket, ahogy a kámoni templomban adott karácsonyi hangversenyt is, Horváth Rezső vezényelte.

2008 februárjában megrendezték az Erkel bált, majd májusban az V. Nemzetközi Kórusfesztiválon, amelyet a Savaria Egyetemi Központ dísztermében rendeztek, bemutatkozott új karnagyuk: Koltainé Pálfi Zsófia. A kórus üzenete az volt a megszólaláskor: „együtt tudnak lenni a dalban”. Az összkart és a Szombathelyi Ifjúsági Fúvószenekart Horváth Rezső vezényelte. Júniusban az Erkel kórus egy kis csapata Kárpátaljára utazott egy énekes-missziós turnéra. Az évet megint a kámoni templomban adott hangverseny zárta. 2009. elején másodszor is megrendezték az Erkel bált, majd elkezdtek szervezni az egész évet kitöltő multidéző programsorozatot.

A négy Multidéző délután egyike a Bercsényi aulában, 2009.

Tanítványok a kórus élén

Az utóbbi években ifjú hölgyek vezették az Erkel Kórust. Mindhármuk Horváth Rezső tanítványa volt. A jubileumi év negyedik múltidéző délutánjának, október 22-én ők voltak a meghívott vendégei. Előtte levélben kértük arra őket, hogy írják le, mit jelentett számukra a kórus, milyen emlékeket visznek tovább a szívükben.

Erdély, Tibód (kulturpajta) Héra Andival, 2000.

Héra Andrea:

– Én 2000. februárjától 2002. júniusáig voltam karnagya a kórusnak. Nagyon meghatározó időszaka ez életemnek. Mindig nagy szeretettel gondolok vissza az Erkel Kórusra. Szakmailag kihívást jelentett, hogy egy nemzetközi díjakkal büszkélkedhető, több évtizedes múltra visszatekintő városi vegyeskar élére állhatok. Sok segítséget kaptam Horváth Rezsőtől, aki – ahogy akkor is – ma is szívén viseli a kórus ügyét, az egyik legbiztosabb pont a kórus életében. A felkérést is Ő tolmácsolta nekem 2000. februárjában, (azt a beszélgetést soha nem fogom elfelejteni). Nagy élmény volt számomra, hogy a főiskolai évek után együtt dolgozhattam tanárommal. Horváth Rezső karnagyúr mellett a kórus tagjaitól is ren-

geteg segítséget kaptam. Emlékeimben a jó hangulatú próbák, az erdélyi és felvidéki koncertkörutak, a karácsonyi hangversenyek, fellépések és a baráti összejövetelek maradtak meg. Az életem úgy alakult, hogy Debrecenbe költöztem, így nem tudtam folytatni a munkát az Erkel Kórusral. A kapcsolatom azonban azóta sem szakadt meg tagokkal, mindig szívesen jövök, ha hívnak.

Palotai Ajnácska:

– Első sorban próbákra járni, vagyis jóban-rosszban EGYÜTT lenni, alkotni valami értékeset, ami átformálja a lelkeket, ami hasznos energiával tölt fel a hét többi napjaira is; koncertezni, vagyis learatni a munka gyümölcsét, büszkének lenni; utazni, bulizni, sokat nevetni, KÖZÖS élményeket szerezni; visszatérni, újra próbálni, ha lehet még szorosabban ÖSSZETARTOZVA. Másrészt a kezdetet jelentette, egy fontos és meghatározó kezdetet egy felejthetetlen diploma-koncerttel; később egy valós, emberi, érzelmi és szakmai köteléket; végül útravalót teli szeretettel, másrészt tapasztalattal és igényességgel, amiért köszönettel tartozom a kórus tagjainak és Rezsőnek. Az 50. születésnap alkalmából kívánom, hogy még nagyon sok szép, közös élményben legyen részetek, hogy éneketek még sokáig éltesen benneteket és másokat egyaránt!

Udvardon, a Kálvária lépcsőjén Palotai Ajnácskával, 2003.

A jelenlegi kórus Koltainé Pálfi Zsófiával, 2009.

Koltainé Pálfi Zsófia:

– Tavaly, amikor megkeresett Horváth Rezső (aki a néhai Berzsenyi Főiskolán tanított karvezetést) még nem tudtam, hogy egy igen nagy múltú kórus karnagyának hív. 2008 májusban az első fellépésemén ő volt a legfőbb támogatóm, s a decemberi karácsonyi koncertünkön Rezső izgult értem a nézőtérrel a legjobban. Karnagynak lenni igen sok munkával jár. Amikor egy koncert befejeződik a közönség elismerése a legnagyobb dícséret. Már ezért megéri zenélni.

Horváth Rezső, az Erkel Kórus „Örökös Karnagya”

– Hogy mit jelent nekem a kórus? A család és a tanítás mellett életem felét. (Tudományos munkára és komponálásra már csak ezektől, illetve az alvástól lopom az időt!) Mint amikor a pap

– elmélyült meditáció és imádság után

– beavatja híveit a földi és a földöntúli

élet titkaiba. Számomra a próba nem

„betanítás”, a szereplés nem „produkció”, hanem a kórus és a közönség

beavatása mindazon titkokba, amely

et a zeneművek tanulmányozása, magányos

hangszerjáték, vagy képzeletbeli megszólaltatás útján sikerült

megismernem, vagy csak valamenyire megközelítenem. A „siker” azt

jelenti, hogy a „beavatottak” a művek

befogadása, megszólaltatása által mások: jobbak, igazabbak lesznek, mint

annak előtte. Természetesen a hiteles megszólaltatás érdekében annak eszközeit fáradtságos, esetleg

gyötrelmes munkával kell elsajátítani. Na de az emberi élet legfelemelőbb eseménye: a születés is fájdalommal jár – ez a boldogság, a megtisztulás (katarzis) ára.

Konkrétan az Erkel Kórusra leszűkítve úgy tudom definiálni, hogy összehasonlítom másik kórusommal, a tanárjelöltek Orchidea Kórusával. A különbség körülbelül annyi, mint egy vonós kamarazenekar és egy szimfonikus zenekar között. Az egyikre homogén hangzás, finomabb árnyalatok, alaposabb kidolgozottság, a másakra színgazdagság, nagyobb hangzásbeli differenciáltság, kontrasztos hatások a jellemzők. Más oldalról az énektanár-karnagyjelöltek számára „kötelező” stúdium az énekkari gyakorlat, míg az Erkel Kórus amatőr énekesekből áll, akik a napi fáradtságos munka után, családi gondok mellett vállalják az énekkar munkájában való részvételt, szerepléseket, az utazásokkal járó anyagi áldozatot. Mindemelllett a főiskolások esetében igyekeztem jó „atya” lenni, az Erkel Kórus volt és jelenlegi tagjaival baráti kapcsolatokat ápolok, még azokkal is, akik annak idején nem éppen jóleső magatartást tanúsítottak velem szemben.

A magam részéről addig látom értelmét a kórusokkal való rendkívüli energiát, összpontosítást igénylő foglalkozásnak, amíg az előzményekben vázolt célokat meg tudom valósítani, mégpedig egyre magasabb szinten. Jelen körülmények között ehhez már nem érzek erőt. Így gondoltam ezt 1989-ben, első visszavonulásomkor is. Későbbi visszatéréseim csak „elsősegély-nyújtást” jelentettek.

– Hogy mit jelent nekem a kórus? A család és a tanítás mellett életem felét. (Tudományos munkára és komponálásra már csak ezektől, illetve az alvástól lopom az időt!) Mint amikor a pap

– elmélyült meditáció és imádság után

– beavatja híveit a földi és a földöntúli

élet titkaiba. Számomra a próba nem

„betanítás”, a szereplés nem „produkció”, hanem a kórus és a közönség

beavatása mindazon titkokba, amely

et a zeneművek tanulmányozása, magányos

hangszerjáték, vagy képzeletbeli megszólaltatás útján sikerült

megismernem, vagy csak valamenyire megközelítenem. A „siker” azt

jelenti, hogy a „beavatottak” a művek

befogadása, megszólaltatása által mások: jobbak, igazabbak lesznek, mint

annak előtte. Természetesen a hiteles megszólaltatás érdekében annak eszközeit fáradtságos, esetleg

gyötrelmes munkával kell elsajátítani. Na de az emberi élet legfelemelőbb eseménye: a születés is fájdalommal jár – ez a boldogság, a megtisztulás (katarzis) ára.

Konkrétan az Erkel Kórusra leszűkítve úgy tudom definiálni, hogy összehasonlítom másik kórusommal, a tanárjelöltek Orchidea Kórusával. A különbség körülbelül annyi, mint egy vonós kamarazenekar és egy szimfonikus zenekar között. Az egyikre homogén hangzás, finomabb árnyalatok, alaposabb kidolgozottság, a másakra színgazdagság, nagyobb hangzásbeli differenciáltság, kontrasztos hatások a jellemzők. Más oldalról az énektanár-karnagyjelöltek számára „kötelező” stúdium az énekkari gyakorlat, míg az Erkel Kórus amatőr énekesekből áll, akik a napi fáradtságos munka után, családi gondok mellett vállalják az énekkar munkájában való részvételt, szerepléseket, az utazásokkal járó anyagi áldozatot. Mindemelllett a főiskolások esetében igyekeztem jó „atya” lenni, az Erkel Kórus volt és jelenlegi tagjaival baráti kapcsolatokat ápolok, még azokkal is, akik annak idején nem éppen jóleső magatartást tanúsítottak velem szemben.

A magam részéről addig látom értelmét a kórusokkal való rendkívüli energiát, összpontosítást igénylő foglalkozásnak, amíg az előzményekben vázolt célokat meg tudom valósítani, mégpedig egyre magasabb szinten. Jelen körülmények között ehhez már nem érzek erőt. Így gondoltam ezt 1989-ben, első visszavonulásomkor is. Későbbi visszatéréseim csak „elsősegély-nyújtást” jelentettek.

Horváth Rezső: Igyekeztem jó „atya” lenni, 2009.

TÁMOGATÓINK

Bartók Béla Zeneiskola
Czirfusz-Tóth Eü. Kft.

Alfa-Mont '97 Kft.

Szombathely M.J.V.
Önkormányzata

Szombathelyi Erdészeti Zrt.

Nemzeti Civil Alapprogram

Gotthárd Bt.

Vanett Bt.

YELOPRINT Nyomdaipari, Kereske-
delmi és Szolgáltató Kft.

Bercsényi Miklós Általános Iskola

Vas Népe Bt.

Szöveg: Merklin Tímea
Design és nyomdai előkészítés: Benkő Sándor
Borítógrafika: R. Horváth Ildikó
Képek: az Erkel Kórus gyűjteményéből
Kiadja: Szombathely Város Erkel Kórus Egyesület
Nyomdai munka: Yeloprint kft.

ISIDI AVG SAC
AEDM·CARIE
CONFECT·RESTIC
CVLT·OREC